



ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**ФОРСАЙТ-ДОСЛІДЖЕННЯ: ПУТІВНИК
(I квартал 2026 року)***

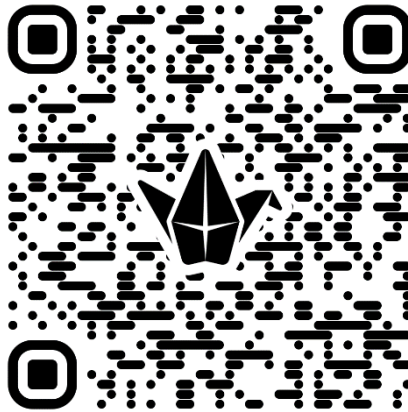
Форсайт – це інструмент системного осмислення майбутнього, який дозволяє виявляти тенденції та тренди, прогнозувати їх вплив на суспільні відносини. Цей Путівник спрямований на підвищення прогностичних спроможностей органів державної влади України.

Путівник містить інформацію щодо актуальних питань, на яких зосереджена увага закордонних й українських дослідницьких форсайт-установ та організацій, і висвітлює результати аналізу ключових тенденцій, викликів і політичних рішень, із якими, ймовірно, зіткнуться Україна та світ у майбутньому.

У цьому випуску Путівника наведено огляди досліджень, опублікованих Організацією економічного співробітництва та розвитку, а також Європейською системою аналізу стратегій та політики в I кварталі 2026 року, які висвітлюють питання геополітичної ситуації у світі, змін в економіці, соціальній політиці, міграції, глобальній співпраці, розвитку ЄС тощо.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням:

<https://padlet.com/rservvru/i-2026-ei6r8m1n5lhssrvs>



ЗМІСТ

I. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ (ОЕСР)	4
Рекомендації ОЕСР щодо належної обачності для відповідального використання штучного інтелекту.....	4
Стратегічна відповідь України на кризу переселення: повернення, реінтеграція, відновлення зв'язків.....	6
Поєднання прямих іноземних інвестицій та малого і середнього бізнесу для підвищення продуктивності й інноваційності в Європі.....	8
Огляд антикорупційної політики та доброчесності 2026: використання переваг доброчесності	10
II. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (ЄС)	12
Перспективи на 2026 рік: гра за новими правилами?	12
Перспективи на 2026 рік: що говорять інші.....	14
Короткострокові перспективи трансатлантичних відносин	15
Десять питань, що потребують уваги у 2026 році	17
Китай – крихка сила? Як Європа може використати свої економічні важелі впливу щодо Пекіна	18
III. АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ЄВРОПИ ТА СВІТУ.....	19
Звіт про глобальні ризики 2026.....	19
Глобальні економічні перспективи	21
Прискорення процесу вступу: чому швидші темпи є ефективнішими для політики розширення ЄС	23
Трансформація Білорусі з інструменту впливу Росії на буферну державу для європейської безпеки	25
Наступний крок Путіна? П'ять сценаріїв російських атак, до яких Європі варто бути готовою	26

I. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ (ОЕСР)

Рекомендації ОЕСР щодо належної обачності для відповідального використання штучного інтелекту¹

Видавець: ОЕСР.

Сфери: економіка, публічне управління, інновації, технології.

Ключові слова: штучний інтелект, відповідальний штучний інтелект, відповідальна бізнес-поведінка, принципи ОЕСР щодо штучного інтелекту, економічне зростання, інвестиції, підприємства, цифрові інновації.

Цей документ містить прикладні рекомендації для бізнесу щодо інтеграції стандартів відповідальної ділової поведінки та Принципів Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) із питань штучного інтелекту (далі – ШІ) на етапах розроблення та використання рішень у сфері ШІ. Рекомендації сформовано на основі роботи експертної групи ОЕСД.AI, до складу якої входять понад 100 представників урядів, громадянського суспільства, профспілок, а також великого й малого бізнесу, що охоплюють увесь ланцюг створення вартості ШІ*.

Метою документа є сприяння інноваційному розвитку, активізації інвестиційної діяльності та зростанню підприємств у межах ланцюгів створення вартості ШІ, водночас із посиленням їхньої спроможності на ранніх етапах виявляти та мінімізувати потенційні негативні наслідки. Окрему увагу приділено забезпеченню узгодженості політик, а також, наскільки це можливо, взаємодії підходів ОЕСР з іншими національними та міжнародними рамками управління ризиками у сфері ШІ.

У документі викладено концепцію належної обачності у сфері відповідальної ділової поведінки, а також представлено ширший огляд політик управління ризиками, пов'язаними із застосуванням ШІ. Запропонована добровільна система належної обачності для підприємств охоплює такі ключові заходи:

- 1) інтеграція принципів відповідальної ділової поведінки до політик і систем управління;
- 2) виявлення та оцінка фактичних і потенційних негативних наслідків, пов'язаних із діяльністю, продуктами або послугами підприємства;
- 3) припинення, запобігання та пом'якшення негативних наслідків;
- 4) моніторинг впровадження та результатів;
- 5) інформування про заходи, вжиті для реагування на такі наслідки;
- 6) забезпечення усунення негативних наслідків.

¹ OECD (2026). OECD Due Diligence Guidance for Responsible AI. OECD Publishing, Paris. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-due-diligence-guidance-for-responsible-ai_41671712-en.html

* Тут маються на увазі суб'єкти, які постачають ресурси для розроблення систем штучного інтелекту, відіграють активну роль на різних етапах їхнього життєвого циклу або використовують такі системи у своїй діяльності, продуктах і послугах у всіх секторах економіки.

Документ також визначає цільову аудиторію та пропонує практичну рамку застосування рекомендацій як інструменту навігації в системі управління ризиками ШІ. Зокрема, виділено три групи суб'єктів: постачальники ресурсів для штучного інтелекту; підприємства, що здійснюють проектування, розроблення, впровадження та експлуатацію систем штучного інтелекту; користувачі таких систем. Водночас суб'єкти, залежно від обставин, можуть належати до однієї або кількох із зазначених груп.

Отже, сформульовано рекомендації щодо належної обачності для відповідального використання штучного інтелекту. Методологічною основою цих рекомендацій є система належної обачності ОЕСР, викладена в Керівних принципах для багатонаціональних підприємств і пов'язана зі стандартами ОЕСР у сфері відповідальної ділової поведінки. У документі деталізовано ризик-орієнтований підхід до належної обачності та наведено практичні приклади його впровадження для підприємств, що займаються розробленням та використанням систем ШІ. Крім того, для кожного етапу належної обачності запропоновано «дорожню карту» відповідних положень міжнародних рамок управління ризиками, що дозволяє простежити взаємозв'язок і взаємодоповнюваність підходів ОЕСР та інших регуляторних інструментів у сфері ШІ.

Стратегічна відповідь України на кризу переселення: повернення, реінтеграція, відновлення зв'язків²

Видавець: ОЕСР.

Сфери: міграційна політика, економіка, соціальна політика.

Ключові слова: криза міграції, вимушене переселення, повернення, реінтеграція, внутрішньо переміщені особи.

Цей звіт є частиною ширших ініціатив ОЕСР, спрямованих на підтримку відновлення, реконструкції та інституційних реформ в Україні. Його структуру побудовано навколо чотирьох тематичних блоків: тенденції міграції та переміщення в Україні й моделі повернення; правова, політична та соціальна архітектура міграційних процесів; фактори й умови, що формують наміри та можливості переміщених осіб повернутися; міжнародний досвід реагування на міграційні виклики та рекомендації для України.

У звіті описано кризу переміщення населення, спричиненого війною Росії проти України, яка станом на середину 2025 року охопила приблизно чверть населення держави. Понад 60 % зовнішніх мігрантів з України прийняли Німеччина, Польща, Чехія, Канада та США. Водночас внутрішнє переміщення залишається критичним чинником соціального тиску, охоплюючи понад 4,6 млн осіб. Попри значні цифри повернення українців (від 4,1 до 5,8 млн осіб), більшість цих процесів мала спонтанний характер у 2022 році й наразі демонструє тенденцію до зниження.

У звіті проаналізовано фактори та умови, що впливають на повернення переселенців. На сучасному етапі відповідне рішення трансформується з емоційної реакції у складний раціональний вибір, у якому ключову роль відіграють не лише фізична безпека, а й наявність житла, стабільної зайнятості та доступу до якісних державних послуг. Підкреслено, що для політиків й осіб, які ухвалюють рішення, важливо розуміти, що володіння непошкодженим майном та можливість відновлення попередніх трудових зав'язків є основними каталізаторами повернення. Водночас для внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та біженців, які втратили активи, повернення стає дедалі менш імовірним без розв'язання питань, пов'язаних з орендою житла та створенням нових соціальних гарантій, зокрема забезпечення доступним житлом.

Соціально-економічне становище переміщених осіб залишається неоднорідним. Особливої уваги потребує вразливість жінок і мешканців сільських територій серед ВПО, які мають найменші можливості для повноцінної інтеграції. Водночас для осіб, що повертаються з-за кордону, постають інші бар'єри, пов'язані з необхідністю визнання набутих навичок, а також адміністративними складнощами, зумовленими втратою статусу тимчасового захисту. У зв'язку з цим доцільним є розроблення програм підтримки, що

² OECD (2026). Ukraine's Strategic Response to the Displacement Crisis: Return, Reintegrate, Reconnect. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/9b773da4-en>

враховують індивідуальні профілі вразливості, замість застосування загального підходу, що ґрунтується лише на статусі переміщеної особи.

Державна політика України, визначена стратегіями до 2025 та 2040 років, реалізується за участю різних інституцій і за підтримки міжнародних партнерів. Для підвищення її ефективності доцільно посилити координацію шляхом визначення єдиного координуючого органу, а також запровадити багаторічне бюджетне планування для забезпечення стабільності та послідовності реалізації.

Міжнародний досвід, проаналізований у звіті, а також результати математичного моделювання свідчать, що масштабне повернення (до 3,5 млн осіб до 2029 року (68 %)) можливе лише за сценарію повної перемоги та встановлення надійних безпекових гарантій. За умов збереження статусу-кво (мінімальне повернення – приблизно 1 %) або крихкого миру (повернення приблизно 2,3 млн осіб (44 %)) масштаби повернення будуть суттєво нижчими. У цьому контексті українську глобальну спільноту слід розглядати як стратегічний ресурс: навіть громадяни, які не планують повернення найближчим часом, можуть бути залучені до процесів відновлення через прозорі механізми інвестування та передачі знань.

Для підвищення стійкості процесів повернення у звіті рекомендовано зосередитися на створенні систем підтримки «до виїзду» через закордонні центри єдності, де потенційні репатріанти зможуть отримати консультації щодо безпеки, житла та працевлаштування.

Також необхідно інтегрувати програми цивільного захисту в процес реінтеграції осіб, які повертаються. Стале повернення населення безпосередньо залежатиме від здатності держави синхронізувати темпи економічного відновлення з розбудовою інклюзивного соціального середовища, що запобігатиме вторинному переміщенню або повторній еміграції.

Поєднання прямих іноземних інвестицій та малого і середнього бізнесу для підвищення продуктивності й інноваційності в Європі³

Видавець: ОЕСР.

Сфери: економіка, інвестиційна діяльність, інновації.

Ключові слова: малий та середній бізнес, прямі іноземні інвестиції, інновації, продуктивність, зайнятість.

У цьому звіті аналізується вплив прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) на те, як навички, інноваційний потенціал, транспортна інфраструктура та екосистеми малого й середнього бізнесу (далі – МСБ) визначають спроможність ПІІ забезпечувати трансфер технологій, зростання продуктивності та зміни у сфері зайнятості в ЄС. Звіт підготовлено на основі субнаціональних і мікроданих Німеччини, Італії та Румунії. Документ засвідчує, що ПІІ розподіляються вкрай нерівномірно: основні інвестиційні потоки концентруються у взаємопов'язаних центрах, тоді як значна частина регіонів залишається поза їхнім впливом. Понад дві третини цієї нерівності формується на рівні держав-членів ЄС. Така нерівність має стійкий характер, оскільки більшість регіонів зберігає свої позиції протягом десятиліть.

У звіті також підкреслено, що структура ПІІ змінюється під впливом зеленого та цифрового переходу: цифрові галузі вже формують понад третину інвестицій, тоді як частка зеленої енергетики зросла приблизно до 20 %. Це створює нові можливості для взаємодії між іноземними інвесторами та місцевими підприємствами, водночас підвищуючи вимоги до інноваційного потенціалу та технологічної готовності МСБ у контексті залучення ПІІ.

Результати ПІІ суттєво відрізняються залежно від регіональних умов. Найбільш позитивний вплив спостерігається у регіонах із поєднанням кваліфікованої робочої сили, розвиненої інформаційної інфраструктури та якісної транспортної інфраструктури. Водночас у менш розвинених регіонах інвестиції часто залишаються ізольованими або посилюють конкуренцію, витісняючи менш ефективні підприємства. Важливу роль відіграє також структура МСБ. Хоча МСБ становлять переважну частку бізнесу в ЄС, їхня продуктивність і здатність до взаємодії з транснаціональними компаніями істотно різняться. Регіони з більш продуктивними МСБ і вищою концентрацією технологічно та наукомістких секторів значно ефективніше інтегрують ПІІ та отримують від них вигоди. Додатковим чинником є секторальна узгодженість: інвестиції зазвичай спрямовуються у вже розвинені галузі, що полегшує формування ланцюгів постачання, однак не гарантує позитивних результатів через можливий конкурентний тиск.

Аналіз підприємств, досліджених у звіті, свідчить, що ПІІ переважно сприяють зростанню продуктивності МСБ, але не мають суттєвого впливу на зайнятість. Найбільш виражені результати проявляються через зв'язки з

³ OECD (2026). Connecting FDI and SMEs for Productivity and Innovation in Europe. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/9848e952-en>

постачальниками, тоді як пряме входження іноземних компаній у ті самі галузі може мати обмежений або навіть негативний вплив. Галузеві відмінності в цьому контексті також є суттєвими: у промисловості роль ПІІ більш відчутна завдяки інтеграції в ланцюги створення вартості, тоді як у сфері послуг вона є менш вираженою.

Отже, результати, наведені у звіті, свідчать, що вплив ПІІ не є автоматичним і залежить від поєднання місцевих чинників, зокрема людського капіталу, інновацій, інфраструктури та структури бізнесу. Для перетворення інвестицій на джерело довгострокового зростання необхідна активна політика, спрямована на розвиток навичок, підтримку МСБ, інтеграцію в ланцюги постачання та узгодження інвестиційних стратегій із пріоритетами ЄС. За відсутності таких умов ПІІ можуть посилювати регіональні диспропорції в державах-членах ЄС, а не зменшувати їх.

Огляд антикорупційної політики та доброчесності 2026: використання переваг доброчесності⁴

Видавець: ОЕСР.

Сфери: боротьба з корупцією, державне управління, демократія.

Ключові слова: протидія корупції, викривачі корупції, доброчесність, державне управління, міжнародна співпраця, державні закупівлі, управління ризиками, прозорість, підзвітність, економічне зростання, інституційна стійкість.

Документ, підготовлений ОЕСР, є фундаментальним аналітичним дослідженням, присвяченим стратегічній ролі доброчесності в сучасному державному управлінні та економіці. Основний акцент зроблено на тому, що доброчесність не є лише етичним вибором, а виступає потужним інструментом захисту демократичних цінностей від корупції, шахрайства та неефективного використання ресурсів. Документ містить аналіз стану систем доброчесності у 62 державах, серед яких держави-члени ОЕСР та країни-партнери, включно з Україною.

Автори наголошують, що прозорість і підзвітність є передумовами чесної конкуренції, яка, своєю чергою, стимулює інновації та залучення інвестицій. Доброчесність сприяє зміцненню довіри громадян до публічних інституцій, що є критично важливим для суспільної стабільності та ефективної реалізації державної політики. Одним із ключових висновків є те, що, попри значні законодавчі зусилля та розроблення численних антикорупційних стратегій у світі, їх практичне впровадження залишається нерівномірним. Цей розрив між формуванням політик і їх реалізацією постає ключовим викликом для урядів у найближчій перспективі.

Особливу увагу приділено ризикам, пов'язаним із державними закупівлями, та запропоновано конкретні рекомендації щодо їх пом'якшення, зокрема у частині протидії шахрайству та впливу організованої злочинності на державні фінанси. Важливим аспектом є аналіз механізмів контролю за лобіюванням і фінансуванням політичної діяльності. За оцінкою авторів, відсутність належного нагляду у цих сферах може призводити до домінування приватних інтересів у процесах державного управління та викривлення демократичних процесів. Крім того, розглянуто питання врегулювання конфлікту інтересів і посилення систем внутрішнього аудиту, які мають стати першою лінією захисту від корупційних проявів у державних структурах.

Документ також охоплює питання захисту викривачів корупції, зокрема містить оцінку того, як держави створюють безпечне середовище для осіб, що повідомляють про зловживання, та правові гарантії, які їм надаються.

Доброчесність є динамічною категорією, що, як підкреслено в документі, потребує постійного оновлення підходів до протидії новим типам загроз, зокрема

⁴ OECD (2026). Anti-Corruption and Integrity Outlook 2026: Harnessing the Integrity Advantage. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/16708b78-en>

кіберзлочинності та складним схемам відмивання коштів. ОЕСР позиціонує цей звіт як практичний інструмент для реформаторів, що сприяє виявленню прогалин у національних системах протидії корупції та розробленню дієвих механізмів їх усунення.

II. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (ЄС)

Перспективи на 2026 рік: гра за новими правилами?⁵

Видавець: Рада Європейського Союзу.

Сфери: форсайт, зовнішня політика, суспільні та економічні тренди.

Ключові слова: транзакційна багатополлярність, економічна стійкість, суспільство, довкілля, геополітика, конкурентоспроможність, безпека.

Щорічний прогноз на 2026 рік, підготовлений Командою аналізу та досліджень при Генеральному секретаріаті Ради Європейського Союзу, є ґрунтовним аналізом стратегічного середовища, в якому опинився Європейський Союз (далі – ЄС) після подій 2025 року. Основна увага в документі зосереджена на зміні глобальних «правил гри» та необхідності для ЄС адаптуватися до нової реальності, у якій попередні уявлення про світову політику й економіку вже не є визначальними. Зокрема, зазначається, що 2025 рік став періодом переосмислення, який поставив під сумнів усталені контури європейської політики та змусив ЄС шукати нові підходи до забезпечення свого впливу й безпеки.

Центральним аспектом документа є геополітичне переформатування світового порядку. У звіті наголошується, що хоча суперництво між США та Китаєм залишається ключовою віссю міжнародних відносин, світ дедалі глибше входить у фазу плинної транзакційної багатополлярності. У такому середовищі регіональні держави та держави середньої ланки, зокрема Туреччина, Бразилія, Індія та Саудівська Аравія, вже не обмежуються балансуванням між великими державами, а відіграють проактивну роль у глобальному управлінні, використовуючи ситуативні важелі впливу. Для ЄС це створює ризик маргіналізації, особливо в контексті політики США, яка дедалі більше зосереджується на внутрішніх інтересах і розглядає Європу не лише як партнера, а і як конкурента та економічну загрозу. У звіті також згадується «літо приниження»* (англ. *summer of humiliation*) 2025 року, яке продемонструвало, що навіть значна економічна потужність без відповідних стратегічних важелів впливу не гарантує безпеки.

Другий аспект стосується стану «напруженого миру» та нормалізації конфронтації. Зазначається, що межа між миром і війною стає дедалі розмитішою. Європа стикається з інтенсифікацією гібридних атак, кіберзагроз і дезінформаційних кампаній з боку Росії та інших суб'єктів, що діють нижче порогу відкритого військового конфлікту. Війна Росії проти України залишається ключовим чинником нестабільності, а відсутність чіткого політичного врегулювання створює довгострокові ризики.

⁵ Forward Look 2026: playing by new rules? Website of the Council of the European Union. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/gqxmznz5e/2025_2122_art-forward-look_final_jan26_web.pdf

* У цьому звіті наведено посилання на статті Mark De Vos «Europe's Summer of Humiliation» (31 July 2025) та Luuk van Middelaar «Von der Leyen Sidesteps Europe's Summer of Humiliation» (12 September 2025).

У звіті наголошується, що 2026 рік стане роком перевірки оборонних ініціатив ЄС і його здатності перетворити зобов'язання щодо збільшення оборонних витрат на реальні спроможності стримування.

Економічна сфера у звіті описується як така, що має приховані вразливості за фасадом стабільності. Автори попереджають, що нинішнє економічне зростання, підтримане фіскальною експансією та інвестиціями в технології штучного інтелекту, може бути радше «запозиченням із майбутнього», ніж ознакою стійкого розвитку. Особливу увагу приділено напруженню між конкурентоспроможністю та зеленим переходом: попри прискорення кліматичних змін, інші пріоритети, зокрема оборона й вартість життя, відтісняють екологічний порядок денний на другий план. Європейські виробники також стикаються з так званим «шоком Китаю 2.0», зумовленим надлишковими виробничими потужностями Китаю в багатьох секторах економіки, що ставить під загрозу промислову базу ЄС.

Соціальну кризу визначено як п'ятий критичний аспект 2026 року. Житлова криза, вплив штучного інтелекту на ринок праці, демографічний спад та іноземне втручання посилюють тиск на європейську соціальну модель. У документі підкреслюється, що політична легітимність у 2026 році залежатиме від здатності органів влади забезпечувати конкретні соціальні результати в умовах високої волатильності.

Отже, звіт закликає ЄС до більшого реалізму та відмови від застарілих уявлень. Європейському Союзу необхідно адаптуватися до нових правил транзакційного світу, розвиваючи мережу індивідуалізованих партнерств і зміцнюючи власну стратегічну автономію.

Перспективи на 2026 рік: що говорять інші⁶

Видавець: Рада Європейського Союзу.

Сфери: форсайт, зовнішня політика, економіка, міжнародні відносини.

Ключові слова: глобальні тренди 2026 року, суспільство, економіка, довкілля, геополітика, конфлікти.

Цей документ є додатковим оглядом до щорічного прогнозу, підготовленого Командою з аналізу та досліджень при Генеральному секретаріаті Ради ЄС. Він узагальнює 35 оглядових звітів і прогнозів (зокрема матеріали медіа, аналітичних центрів, консалтингових фірм та регіональних джерел), систематизуючи їхні висновки за п'ятьма тематичними напрямками – суспільство, технології, економіка, довкілля та політика – з метою оперативного картографування трендів, що можуть вплинути на діяльність Ради ЄС у 2026 році. Документ не є ґрунтовним дослідженням, а слугує узагальненим переліком напрямів для подальшого моніторингу.

З огляду на це, у документі пропонується зосередити увагу на таких темах:

1) *зростання невизначеності та соціальної напруги*, що проявляється в посиленні соціальної тривоги на тлі уповільнення економічного зростання, проблем із доступністю житла та зростання державного боргу;

2) *роль молоді та протестних рухів*, у межах якої покоління «Z» розглядається як чинник політичної нестабільності та потенційних хвиль протестів у регіонах із високою часткою молоді;

3) *технологічні ризики та контент, створений ШІ*, що охоплює посилення конкуренції за довіру до інформації, зростання обсягів низькоякісного контенту, створеного за допомогою ШІ, а також одночасне підвищення попиту на автентичність;

4) *геополітика та конфлікти*, в межах яких узагальнюються прогнози низки джерел щодо десяти ключових зон ризику у 2026 році (потенційних осередків конфліктів).

⁶ Prospects for 2026 – what others are saying. Website of the Council of the European Union. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/rk0jelnp/2026_2005_prospects_art_web.pdf

Короткострокові перспективи трансатлантичних відносин⁷

Видавець: Дослідницька служба Європейського Парламенту.

Сфери: геополітика, конкуренція, ЄС, економіка.

Ключові слова: трансатлантичні відносини, США, безпекові гарантії, Україна, стратегічна автономія, торговельні конфлікти.

Цей звіт Дослідницької служби Європейського Парламенту описує найближчу траєкторію трансатлантичних відносин як період помітного розходження між США та ЄС у підходах до регулювання, торгівлі, енергетики, цифрової політики та політики щодо Китаю. Центральний висновок документа полягає в тому, що співпраця між сторонами не зникає, однак її простір звужується. Зокрема, США рухаються в бік дерегуляції, обмеження повноважень регуляторних органів і швидкого демонтажу правил попереднього періоду, тоді як ЄС зберігає ризик-орієнтовану модель регулювання, особливо у сфері штучного інтелекту, цифрових ринків і захисту даних.

У звіті підкреслюється, що йдеться не лише про технічні розбіжності, а про конфлікт двох політичних логік: американського акценту на свободу ринку та пошук істини у сфері штучного інтелекту (англ. *truth-seeking*) та європейського акценту на безпеку, підзвітність і суспільну довіру. Стратегічне зміщення уваги США в бік Азійського регіону супроводжується посиленням тиску на європейські країни. Від Європи дедалі наполегливіше очікують взяття на себе більшої відповідальності за власну оборону та безпеку, що поглиблює розбіжності в цілях і світоглядних підходах обох сторін Атлантики. Документ констатує, що період, який розпочався у 2025 році, позначений не лише тимчасовими політичними розбіжностями, а й глибшим розривом у розумінні спільних завдань, що може поставити під загрозу цілісність НАТО.

У звіті окреслено низку критичних сфер, у яких конфронтація інтересів набула найбільшої виразності. До них належать майбутнє функціонування НАТО, територіальні претензії та питання статусу Гренландії, подальша стратегія підтримки України, а також суперечності у сфері міжнародної торгівлі, кліматичної політики та технологічного регулювання. Окрему увагу приділено ставленню до Китаю: США очікують від європейських партнерів беззастережної підтримки своєї політики стримування в обмін на дедалі слабші гарантії безпеки. У звіті також наголошується, що американська сторона активно використовує вимоги щодо політичних поступок як інструмент тиску, що змушує Європу вести складні внутрішні дебати щодо збереження своєї суб'єктності.

Ключові майбутні тренди автори пов'язують з енергетикою, торгівлею, кліматом і відносинами з Китаєм. США просувають курс на посилення ролі викопних енергоносіїв, розбудову ядерного потенціалу та згортання кліматичних стимулів; ЄС натомість готується до запровадження механізму

⁷ The Near-term Future of the Transatlantic Relationship. *Website of the ESPAS*.

URL: <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/system/files/generated/document/en/Near-term-Future-Transatlantic-Relationship-FINAL.pdf>

СВАМ і продовжує курс на кліматичну дисципліну. У сфері торгівлі фіксується новий виток тарифної напруги та відновлення секторальних розслідувань. У ставленні до Китаю США тяжіють до швидшого роз'єднання, зокрема через запровадження тарифів, експортного контролю та санкційного тиску, тоді як ЄС обирає підхід зменшення ризиків через диверсифікацію, регуляторні інструменти та дипломатичну взаємодію. У звіті прогнозується, що бюджетні суперечки, санкції та технологічні обмеження й надалі формуватимуть американську зовнішню та економічну політику.

Загальний висновок документа є чітким: союз залишається важливим, однак ризик його якісного ослаблення або незворотної трансформації є суттєвим, якщо конфлікти у цифровій, енергетичній та торговельній сферах не будуть належним чином врегульованими.

Попри загальний напружений контекст, у звіті виокремлено низку сфер, у яких співпраця залишається критично важливою для обох сторін. Йдеться про взаємну безпеку, спільні наукові інновації, розвиток критичної інфраструктури та зміцнення економічної стійкості. Водночас автори підкреслюють, що реалізація цих напрямів можлива лише за умови підтримання постійного діалогу та здатності сторін ефективно врегульовувати суперечності. За відсутності дієвих механізмів управління конфліктами існує реальний ризик істотної деградації відносин, що може мати серйозні наслідки для глобальної стабільності.

Цей документ слугує стратегічним орієнтиром для членів Європейського Парламенту та інших інституцій ЄС, надаючи необхідний контекст для парламентської діяльності. Він закликає європейських лідерів до реалістичного усвідомлення того, що традиційна «архітектура» трансатлантичної солідарності втратила свою актуальність. У завершальній частині наголошується на необхідності посилення оборонної спроможності Європи та пошуку нових форматів взаємодії з Вашингтоном, які відповідали б сучасним геополітичним реаліям, де впевненість у партнерстві більше не є даністю.

Десять питань, що потребують уваги у 2026 році⁸

Видавець: Дослідницька служба Європейського Парламенту.

Сфери: економіка, оборона, міграція, довкілля, стратегічне управління.

Ключові слова: бюджет ЄС, інтеграція України до ЄС, оборонна спроможність, відносини ЄС-Китай, штучний інтелект, стартапи, нелегальна міграція, кліматична політика, стратегічне прогнозування.

Це щорічний огляд Дослідницької служби Європейського Парламенту, у якому визначено десять ключових питань порядку денного ЄС на 2026 рік. У документі структуровано напрями, в межах яких уже сьогодні формуються рішення з довгостроковими наслідками: багаторічна фінансова рамка на 2028–2034 роки, інтеграція України, усунення оборонних прогалів, ускладнення відносин із Китаєм, вплив штучного інтелекту, розвиток стартап-екосистем, посилення підходів до нерегулярної міграції, кліматична політика та питання океанів. Ключова ідея документа полягає в тому, що ЄС входить у 2026 рік у фазі підвищеної зовнішньої турбулентності, де зовнішня політика, безпека та фінанси тісно взаємопов'язані.

Найскладніший інституційний блок стосується майбутнього довгострокового бюджету ЄС. Автори попереджають, що пропозиція Європейської Комісії може послабити демократичний нагляд, якщо приблизно 40 % коштів буде спрямовано до національних і регіональних партнерських планів, які формуватимуться без повноцінної участі Європейського Парламенту. Додатковими ризиками є перехід до менш прозорих механізмів фінансування, не пов'язаних безпосередньо з витратами, обмеження ролі регіонів і місцевої влади, а також звуження бюджетної номенклатури. У блоці, присвяченому Україні, зазначається, що 2026 рік має стати роком прориву у відкритті переговорів за кластерами, однак ключовими перешкодами залишаються вимога одностайності та позиція Угорщини.

Інші теми визначають середньострокові тренди політики ЄС. У сфері безпеки наголос зроблено на Дорожній карті до 2030 року щодо усунення розривів в оборонних спроможностях. У відносинах із Китаєм підкреслюється необхідність комплексного підходу, що поєднує економічні, регуляторні та геостратегічні виміри. Міграційний розділ фіксує посилення обмежувальних практик, розширення співпраці з третіми країнами, перегляд тлумачення правових рамок і збільшення фінансування у сфері міграції в межах майбутнього бюджету. Кліматичний блок зосереджений на формуванні рамки на період після 2030 року та переході від декларацій до практичної реалізації.

Отже, у 2026 році ЄС потребує узгодженого набору взаємопов'язаних рішень, у межах якого бюджет, безпека, розширення, інновації та регуляторна політика мають діяти в єдиній логіці.

⁸ Sheil, S. (2026). Ten issues to watch in 2026. *Website of the ESPAS*.

URL: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/system/files/generated/document/en/Ten-issues-to-watch-in-2026-rev-FINAL_0.pdf

Китай – крихка сила? Як Європа може використати свої економічні важелі впливу щодо Пекіна⁹

Видавець: Інститут Європейського Союзу з досліджень безпеки (EUISS).

Сфери: економічна безпека ЄС, міжнародна безпека, економічна дипломатія, індустріальна й технологічна політики.

Ключові слова: вразливості Китаю, управління ризиками, інструменти протидії примусу (АСІ), технологічна автономія, китайський націоналізм.

Ця робота розвиває тезу про зростаючу крихкість Китаю попри домінування його виробників у глобальних ланцюгах постачання та формуванні нових технологічних стандартів. Водночас китайське керівництво підтримує дискурс у стилі суперництва із західними державами, однак, як зазначається у статті, така політика нині формується під впливом як внутрішніх економічних слабкостей, так і зовнішніх амбіцій.

Проблеми китайської економіки продовжують накопичуватися: уповільнення економічного зростання, швидке старіння населення, боргові дисбаланси у секторі нерухомості тощо. В умовах зростання цих викликів для підтримання легітимності Комуністичної партії Китаю посилюється внутрішній партійний контроль. Паралельно Китай прагне до економічної та технологічної самодостатності, формуючи свій міжнародний вплив за допомогою інструментів економічного примусу, у тому числі шляхом використання надлишкових промислових потужностей, технологічної замкненості та створення стратегічних вузьких місць (зокрема у сфері критичних матеріалів). Із метою зміщення уваги від внутрішніх економічних проблем Китай також посилює націоналістичну риторику та вдається до більш конфронтаційної дипломатичної поведінки.

У таких умовах ризики застосування економічних важелів впливу щодо ЄС з боку Китаю істотно зростають. На думку авторів статті, Європа має прискорити політику зниження ризиків, зміцнити власні економічні позиції та демонструвати у відносинах із Китаєм більшу впевненість і рішучість.

⁹ Garcia-Herrero A., Rühlig, T. (2026). China - A fragile power? How Europe can use its economic leverage over Beijing. EU Institute for Security Studies. Chaillot paper 188. *Website of the ESPAS*.
URL: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/system/files/generated/document/en/CP_188.pdf

ІІІ. АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ЄВРОПИ ТА СВІТУ

Звіт про глобальні ризики 2026¹⁰

Видавець: Всесвітній економічний форум (ВЕФ).

Сфери: форсайт, економіка, міжнародні відносини, державне управління.

Ключові слова: глобальні ризики, Світовий економічний форум, управління ризиками, 2026 рік, епоха конкуренції, багатополярність, ШІ, кібербезпека, геополітична фрагментація, соціальна дестабілізація, інфраструктурні загрози.

Звіт Всесвітнього економічного форуму (далі – ВЕФ) визначає сучасний світ як «епоху конкуренції» (англ. *age of competition*), у якій зростають ризики геополітичного та гео економічного протистояння, а традиційні механізми багатосторонньої співпраці поступово слабшають. Методологічно дослідження спирається на Глобальне опитування щодо сприйняття ризиків 2025–2026 (*Global Risks Perception Survey*), яке охоплює понад 1300 експертів, а також на Опитування керівників (*Executive Opinion Survey*), у якому взяли участь більш ніж 11 тисяч бізнес-лідерів зі 116 економік світу. Отже, це не прогноз у вузькому розумінні, а радше багатовимірна картина очікувань щодо глобальних ризиків.

Ключовий висновок звіту полягає в тому, що 2026 рік сприймається як період підвищеної невизначеності: 50 % респондентів оцінюють найближчі два роки як турбулентні (*turbulent*) або буремні (*stormy*), тоді як до 2036 року цей показник зростає до 57 %. За відсутності переосмислення підходів до глобального управління ризики лише накопичуватимуться.

У короткостроковій перспективі на перший план виходить гео економічна конфронтація: 18 % респондентів вважають її найімовірнішим джерелом масштабної глобальної кризи у 2026 році. Друге місце посідає міждержавний збройний конфлікт (*state-based armed conflict*) – 14 %. Особливу увагу у звіті приділено геополітичній трансформації, яку окреслено як «багатополярність без багатосторонності». Це означає, що, попри формування нових центрів сили, усталені механізми міжнародної взаємодії та глобального врядування дедалі частіше виявляються неефективними.

Документ також акцентує на феномені «війни цінностей», де ідеологічна фрагментація та розбіжності в етичних підходах стають суттєвими бар'єрами для колективного реагування на глобальні виклики. У такому контексті загальні очікування щодо майбутнього погіршуються: дефіцит довіри між ключовими акторами обмежує можливості ефективного стримування спільних загроз – від екологічних катастроф до збройних конфліктів.

У короткостроковій перспективі найближчих двох років також посилюються ризики економічного спаду, інфляції та «лопання» бульбашок

¹⁰ The Global Risks Report 2026. World Economic Forum. Website of the ESPAS. URL: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/system/files/generated/document/en/WEF_Global_Risks_Report_2026_0.pdf

активів (англ. *asset bubble burst*), що автори пов'язують із високим борговим навантаженням, волатильністю фінансових ринків і ризиками відкладеної «економічної розплати». У цьому контексті економічна вразливість дедалі частіше використовується як інструмент геополітичного впливу, що додатково підсилює конкурентний характер міжнародних відносин. Окремо акцентується на зростанні загроз для інфраструктури, яка стає об'єктом як фізичних, так і кібернетичних атак, ставлячи під ризик життєзабезпечення суспільств і стабільність глобальних ланцюгів постачання.

Паралельно фіксується, що нерівність уже вдруге поспіль визначається як найбільш взаємопов'язаний глобальний ризик. Вона підсилює інші загрози через ерозію соціального контракту, загострення політичної поляризації та поширення наративів у форматі «суспільство проти еліт».

Технологічний блок звіту також акцентує на низці критичних ризиків. Недостовірна інформація та дезінформація залишаються серед ключових короткострокових загроз, кіберризик стабільно входять до переліку пріоритетних, тоді як ризик негативних наслідків застосування технологій штучного інтелекту демонструє найбільшу динаміку в довгостроковій перспективі – піднімаючись із 30-го місця у короткостроковому вимірі до 5-го в десятирічному. Окремо підкреслюється потенціал квантових технологій, які можуть забезпечити значні прориви – від кліматичного моделювання до розроблення нових лікарських засобів, – але водночас здатні посилити стратегічне суперництво, створити нові ризики для криптографії та загострити асиметричні загрози.

Водночас темпи технологічного розвитку істотно випереджають здатність регуляторних інституцій формувати адекватні правові рамки, що призводить до виникнення «вакууму відповідальності».

У десятирічній перспективі екологічні ризики знову домінують: екстремальні погодні явища залишаються ризиком № 1. Друге місце посідає втрата біорізноманіття та руйнування екосистем, третє – критичні зміни в системах Землі.

Звіт також описує сценарії накладання ризиків, коли кілька криз розгортаються одночасно і взаємно підсилюють одна одну. У результаті формується ефект доміно: соціальна дестабілізація, спричинена економічними труднощами, веде до радикалізації політики, що, своєю чергою, блокує екологічні ініціативи та посилює міжнародну напруженість.

Глобальні економічні перспективи¹¹

Видавець: Група Світового банку.

Сфери: економіка, державне управління, розвиток.

Ключові слова: Світовий банк, глобальна економіка, економічні перспективи, ринки, що формуються, торговельна напруженість, фіскальні правила, структурні реформи, фронтірні ринки, приватні інвестиції, кліматичні ризики, світова торгівля.

Звіт «Глобальні економічні перспективи», опублікований Світовим банком у січні 2026 року, є аналітичним дослідженням і має статус флагманської публікації Групи Світового банку. Він виходить двічі на рік (у січні та червні) та слугує ключовим орієнтиром для урядів, міжнародних фінансових інституцій і приватного сектору щодо оцінки стану світової економіки. У випуску 2026 року основну увагу зосереджено на аналізі економічного розвитку країн із ринками, що формуються, та країн, що розвиваються, а також на викликах, які постають перед глобальною системою торгівлі і фінансів у посткризовий період.

У звіті здійснено ретроспективний аналіз темпів зростання у попередньому році, які перевищили початкові прогнози. Це зростання стало завершальним етапом відновлення після рецесії 2020 року й за своєю інтенсивністю не мало аналогів протягом останніх шести десятиліть. Водночас у документі наголошується на критичній проблемі вкрай нерівномірного відновлення: найбільш вразливі країни, що розвиваються, істотно відстають від розвинених економік, що створює ризики для довгострокової глобальної стабільності та поглиблює міжрегіональну нерівність.

Прогноз на 2026 рік передбачає поступове уповільнення темпів глобального економічного зростання. Це сповільнення пояснюється низкою ключових чинників, серед яких – скорочення підприємствами накопичення товарно-матеріальних запасів, а також посилення негативних наслідків від запровадження нових митних тарифів. У звіті також застерігається, що світова економіка може зіткнутися з додатковими труднощами в разі подальшої ескалації торговельної напруженості, зростання бар'єрів для руху товарів і послуг та погіршення настроїв на міжнародних фінансових ринках. Висока невизначеність у сфері державної політики залишається одним із ключових дестабілізуючих чинників, що стримують ділову активність.

Особлива увага у звіті приділяється «фронтірним ринкам», тобто країнам, що розвиваються, які мають обмежену, проте стабільно зростаючу інтеграцію у глобальні фінансові ринки. Для таких економік характерний вищий рівень розвитку фізичного та людського капіталу порівняно з іншими країнами їхньої групи. Світовий банк підкреслює, що повне використання цих переваг є ключовою передумовою їхньої стійкості. У документі детально розглядаються

¹¹ World Bank. 2026. Global Economic Prospects, January 2026. Washington, DC: World Bank. *Website of the ESPAS*. URL:

<https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/system/files/generated/document/en/Global%20Economic%20Prospects%2C%20January%202026.pdf>

механізми, за допомогою яких країни, що розвиваються, можуть заохочувати приватні інвестиції та стимулювати створення нових робочих місць. Це передбачає не лише залучення зовнішньої допомоги, а й проведення глибоких внутрішніх перетворень.

Для стабілізації економічної ситуації звіт пропонує комплекс заходів на двох рівнях. На глобальному рівні необхідні скоординовані дії, спрямовані на покращення умов міжнародної торгівлі, полегшення доступу до фінансування для країн із низьким рівнем доходу, а також активне пом'якшення кліматичних ризиків, які дедалі частіше спричиняють економічні шоки. На внутрішньому рівні уряди мають зосередитися на диверсифікації торгівлі, зміцненні монетарних і фіскальних рамок, зокрема через запровадження чітких фіскальних правил, а також на усуненні структурних «вузьких місць», що обмежують продуктивність праці.

Прискорення процесу вступу: чому швидші темпи є ефективнішими для політики розширення ЄС¹²

Видавець: Європейська Рада зовнішніх відносин (think tank).

Сфери: розширення ЄС, міжнародні відносини.

Ключові слова: розширення ЄС, європейська інтеграція, Україна, Молдова, Албанія, Чорногорія, безпека, стратегічна стійкість, єдиний ринок, внутрішні реформи ЄС.

Цей аналітичний звіт, опублікований Європейською радою з міжнародних відносин, присвячений аналізу поточної динаміки розширення Європейського Союзу. Авторка документа Еллі Моріна розглядає, як повномасштабне вторгнення Росії в Україну докорінно змінило сприйняття процесу розширення, перетворивши його з технічної та бюрократичної процедури на стратегічний інструмент зміцнення безпеки та захисту кордонів. У звіті підкреслюється, що розширення більше не обмежується логікою економічної інтеграції, а набуло ознак екзистенційного питання безпеки для всього європейського континенту в умовах російської експансії.

Документ зосереджується на чотирьох ключових країнах-кандидатах – Албанії, Молдові, Чорногорії та Україні, які, на погляд авторки, мають реальні перспективи вступу протягом наступних п'яти років. Водночас шлях до членства залишається складним через низку внутрішніх перешкод як у самих державах-кандидатах, так і в межах ЄС. Зокрема, у звіті аналізується опір окремих держав-членів, які побоюються, що подальше розширення Союзу, де рішення ухвалюються на основі принципу однакості, може призвести до інституційного паралічу. Особливе занепокоєння викликає кандидатура України як держави, що перебуває у стані активної війни, що створює безпрецедентні виклики для європейської системи безпеки та бюджетного планування.

Окрему увагу в аналізі приділено концепції «поступової інтеграції», яку нині активно просуває Європейська Комісія. Е. Моріна застерігає щодо ризиків такого підходу: якщо країни-кандидати сприйматимуть поступову інтеграцію як альтернативу повноправному членству, це може призвести до ефекту «нескінченного очікування» та втрати мотивації до проведення реформ. На її погляд, повноправний вступ має залишатися ключовим орієнтиром політики ЄС.

Водночас швидке просування Албанії, Чорногорії та Молдови до повної готовності може стати переконливим свідченням життєздатності процесу розширення, послабити позиції скептиків усередині ЄС і продемонструвати, що розширення є вигодою для єдиного ринку, а не додатковим тягарем.

У документі зазначається, що стратегія прискореного вступу надасть ЄС необхідний часовий ресурс для проведення внутрішніх інституційних реформ без блокування інтеграційного процесу для держав, готових до приєднання.

¹² Morina, E. (2025). Accelerate the accessions: why faster is better in EU enlargement policy. *Website of the European Council on Foreign Relations*. URL: <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/2025/12/Accelerate-the-accessions-Why-faster-is-better-in-EU-enlargement-policy-v2.pdf>

Можливість вступу нових членів до 2030 року (авторка посилається на К. Каллас) формує чіткий політичний горизонт, що вимагає від обох сторін рішучих і скоординованих дій.

Для країн Західних Балкан і Східного партнерства це означає необхідність подолання внутрішніх проблем, пов'язаних із верховенством права та корупцією, тоді як для Брюсселя – розроблення механізмів, які забезпечать ефективне функціонування розширеного Союзу без втрати керованості. Водночас у звіті наголошується, що зволікання з розширенням створює «сірі зони», якими активно користується Росія для дестабілізації європейського порядку.

Отже, прискорення процесу вступу постає не лише як прояв політичної волі, а і як прагматичний крок, спрямований на формування єдиного, безпечного та стабільного простору від Атлантики до Чорного моря.

Трансформація Білорусі з інструменту впливу Росії на буферну державу для європейської безпеки¹³

Видавець: Chatham House.

Сфери: оборона, геополітика, безпекова політика.

Ключові слова: Білорусь, європейська безпека, буферна держава, регіональна стабільність, НАТО, Східна Європа, геополітика.

Наукова робота, опублікована Chatham House у січні 2026 року, є ґрунтовним дослідженням ролі Білорусі в архітектурі безпеки Східної Європи. У ній описано поточну ситуацію, за якої Білорусь часто опиняється на периферії уваги під час міжнародних переговорів щодо миру в Україні. Автор наголошує, що ігнорування білоруського фактора є критичною стратегічною помилкою Заходу, оскільки географічне положення країни робить її ключовим елементом регіональної стабільності – здатним виступати як джерелом постійної загрози, так і стабілізуючим буфером.

Основна теза документа ґрунтується на протиставленні двох можливих статусів Білорусі. З одного боку, країна нині функціонує як «російський балкон», тобто стратегічний плацдарм, який Росія використовує для посилення тиску на Україну та держави-члени НАТО. З іншого боку, пропонується стратегія трансформації Білорусі в «буферну державу», що сприяла б зниженню регіональної напруженості. Водночас автор застерігає західних політиків від фактичного визнання Білорусі частиною російського простору, оскільки її повне поглинання Росією створить незворотні ризики для європейської безпеки.

У роботі підкреслюється, що доти, доки Білорусь залишається «російським балконом», оборона східного флангу НАТО потребує значних ресурсів і постійної готовності до потенційної атаки з півночі. Натомість трансформація країни в буферну зону могла б суттєво знизити оборонні витрати та ризик прямого зіткнення між великими державами. Автор наголошує, що мирне врегулювання конфлікту в Україні не може бути сталим без чіткого визначення майбутнього статусу Білорусі. Будь-яка домовленість, яка залишає країну під повним військовим контролем Росії, фактично лише змістить лінію фронту ближче до кордонів Європейського Союзу.

З огляду на це, автор обґрунтовує, що Захід має бути готовий до складного й тривалого процесу поступового зменшення залежності Білорусі від впливу Росії, що потребуватиме стратегічного терпіння й тісної координації між США та Європейським Союзом.

¹³. Astapenia, R. (2026). Transforming Belarus from a Russian asset to a buffer state for European security. *Website of the Chatham House*. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2026-01/2026-01-14-transforming-belarus-russian-asset-buffer-state-european-security-astapenia.pdf>

Наступний крок Путіна? П'ять сценаріїв російських атак, до яких Європі варто бути готовою¹⁴

Видавець: Атлантична рада.

Сфери: оборона, НАТО, ЄС, форсайт.

Ключові слова: російська агресія, НАТО, східний фланг, сценарії нападу, Сувальський коридор, країни Балтії, гібридна війна, стримування, європейська безпека.

Цей документ є відповіддю на зростання агресивності зовнішньої політики Росії та необхідність для держав-членів НАТО і ЄС переглянути свої оборонні підходи. Його ключова теза полягає в тому, що Росія не відмовилася від імперських амбіцій і продовжує шукати вразливості в архітектурі європейської безпеки. Це, своєю чергою, вимагає від Заходу переходу від політики стримування через покарання до стратегії стримування через заперечення можливості досягнення успіху.

Автор аналізує передумови, які можуть підштовхнути російське керівництво до агресивних дій. Серед них – внутрішньополітичний тиск, прагнення відновити контроль над сферою впливу, а також сприйняття слабкості або роз'єднаності всередині НАТО. У документі підкреслюється, що Україна залишається центральним елементом цього протистояння, водночас апетит Росії до територіальних загарбань виходить далеко за її межі, охоплюючи східний фланг НАТО та стратегічно важливі регіони Півночі й Чорномор'я.

Найбільшу увагу приділено п'яти гіпотетичним, але, за оцінкою автора, високоймовірним сценаріям атаки. Перший передбачає обмежене військове вторгнення до держав Балтії, де Росія може спробувати захопити частину території під приводом «захисту» російськомовного населення, розраховуючи на швидкий результат і подальший ядерний шантаж для стримування відповіді НАТО. Другий сценарій пов'язаний із Сувальським коридором, контроль над яким дозволив би відрізати держави Балтії від сухопутного сполучення із союзниками. Третій описує масштабну гібридну операцію, що починається з кібератак і диверсій проти критичної інфраструктури та може перерости у відкриту військову агресію після дестабілізації внутрішньополітичної ситуації в державі-мішені. Четвертий варіант передбачає ескалацію в Арктиці або Високій Півночі, де Росія нарощує військову присутність із метою контролю над морськими шляхами та енергетичними ресурсами. П'ятий сценарій стосується південного напрямку, зокрема загроз для Молдови та дестабілізації Чорноморського регіону з метою формування суцільного поясу контролю від Кавказу до Балкан.

¹⁴. Richard D. Hooker. (2026). Putin's next move? Five Russian attack scenarios Europe must prepare for. *Website of the Atlantic council*. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2026/02/Putins-next-move_Five-Russian-attack-scenarios-Europe-must-prepare-for.pdf

Окремо автор визначає військові інструменти, які Російська Федерація може застосувати в кожному зі сценаріїв, зокрема далекобійні ракетні системи, засоби радіоелектронної боротьби та повітряно-десантні підрозділи.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*